

Marina Prados, Max Grosse Majench

P14 Jugendtheater – Do I want to be free? El teatre jove a Alemanya

Pausa 39 (2017)

Max Grosse i Marina Prados, participants del projecte P14 de la Volksbühne, reflexionen sobre la situació del teatre jove a l'escena berlinesa i a Alemanya en general a través del seu propi punt de vista i d'una conversa amb Vanessa Unzalu-Troya. En aquesta entrevista, la coordinadora del P14 aprofundeix sobre la història i el funcionament pràctic del projecte, tot posant-lo en relació amb la realitat escènica del país.

A Alemanya, als teatres públics, es pot veure una obra diferent gairebé cada dia de la setmana. Aquesta manera de fer s'anomena teatre de repertori. El teatre de repertori funciona perquè cada institució compta amb una companyia d'actrius i actors pròpia, amb un equip tècnic i un altre d'artístic, tots treballant sota el mateix sostre de la línia conceptual que marca el teatre en qüestió. A Berlín, per exemple, les cinc cases més importants són la Volksbühne OST, la Schaubühne, el Deutsches Theater, el Maxim Gorki Theater i el Berliner Ensemble. A través d'un repertori concret que les diferencia, cadascuna d'aquestes institucions intenta trobar la seva pròpia forma d'oferir teatre a la ciutat. De la mateixa manera, cada casa té el seu públic, que sol identificar-se amb els valors i l'estètica de la institució.

El grup jove de la Volksbühne OST, el P14, es va fundar l'any 1993. Des del 2008 nosaltres som membres d'aquest grup i hem pogut realitzar diversos projectes de creació. Aquí, a l'escenari del tercer pis del teatre de la plaça Rosa-Luxemburg, hem tingut l'oportunitat d'equivocar-nos fent allò que ens venia de gust. Per tant, es podria dir que nosaltres som seguidors de la Volksbühne, una mica com si fos el nostre equip de futbol preferit. Des del 1992, aquest teatre ha seguit el rumb del director d'escena Frank Castorf. Les seves obres se solen conèixer per la seva llarga durada i estridència. La que havia de ser la seva última peça era una versió del *Faust* de Goethe que se centrava en el tema del colonialisme en relació amb la lògica capitalista. Durava set hores. Inesperadament, Castorf va anunciar que realitzaria una darrera obra el juny de 2017: *Ein Schwaches Herz* (*Un cor dèbil*), basada en la novel·la homònima de Dostoievski. El resultat d'aquesta suposada «petita producció» fa palès l'esperit de Castorf i els seus companys artistes de la Volksbühne: vuit actrius i actors, afegint text de Mikhaïl Bulgàkov, i tres hores i quaranta minuts de durada.

Leonce und Lena. Dritte Stock, Volksbühne, 2015. Foto: P14.

L'agost passat, la direcció de la Volksbühne la va assumir el comissari d'art belga Chris Dercon. Després de vint-i-cinc anys, Berlín s'ha acomiadat del teatre radical de Castorf. Davant de tota la polèmica i les incerteses que comporta un canvi com aquest, l'equip de Dercon ha volgut mantenir el P14. Aquest fet demostra la importància dels grups de teatre jove a Alemanya, i en especial del P14.

Dins de tots els teatres públics o estatals existeix la figura de la pedagoga o pedagog teatral. De fet, a Berlín hi ha teatres dirigits exclusivament a un públic infantil i juvenil, com el GRIPS Theater, el Theater an der Parkaue i el Theater Strahl. Un cop l'any, des del 1980, a l'edifici del Berliner Festspiele se celebra una trobada de teatre amb joves de tot l'Estat alemany, amb el nom de Theatertreffen der Jugend. Durant la temporada teatral, un jurat escull vuit obres produïdes per joves que es trobaran durant una setmana amb l'objectiu d'encoratjar la comunicació i l'intercanvi d'idees entre els creadors i les creadores de la generació més recent. També es realitzen tallers i es mostren les respectives peces amb debat posterior. Paral·lelament, el festival Clubszene de Berlín serveix per incentivar la mostra anual de les creacions dels grups joves berlinesos.

La causa de la pedagogia teatral es tradueix en iniciatives que tenen l'objectiu de fer que les grans institucions i l'alta cultura siguin més accessibles per a la ciutadania. Tanmateix, a la pràctica, el funcionament de cadascuna d'aquestes iniciatives varia en cada cas. El P14, per exemple, funciona de forma diferent que els seus equivalents: el Gorki X del Maxim Gorki Theater o el Junges DT del Deutsches Theater. Normalment, aquests grups encarreguen a una o a un professional del teatre que acompanyi els joves en el desenvolupament d'una peça teatral. Al P14, en canvi, els joves gaudeixen d'una autonomia gairebé absoluta. L'eslògan del grup és: *Macht euer Theater selber!* En català: Feu el vostre teatre vosaltres mateixos!

Leonce und Lena. Dritte Stock, Volksbühne, 2015. Foto: P14.

Definitivament, formar part del P14 significa gaudir d'un espai protegit per fer teatre amb absoluta llibertat. Quan hi entres, passes a formar part d'una xarxa de persones amb ambicions similars. El grup canvia constantment, i cada producció reuneix un equip nou. Naturalment, al P14 pots trobar-hi gent que estudia o que voldria estudiar interpretació, dramaturgia, direcció... Gent de teatre, vaja. Però de la mateixa manera hi ha adolescents berlinesos massa joves o massa inquiets per saber què volen. N'hi ha d'altres que no tenen massa a veure amb el teatre, que simplement volen provar i que de sobte aporten propostes sorprenents i inesperades que surten dels canons tradicionals dramaturgics. La motivació que hi ha darrere les obres del P14 és la d'aprendre, la de provar. Per aquesta raó, no hi ha un mètode concret a seguir, no hi ha forma ni estil predeterminats: el llenguatge i el missatge sorgeixen fruit de cada circumstància, i per tant són únics i rigorosament contemporanis.

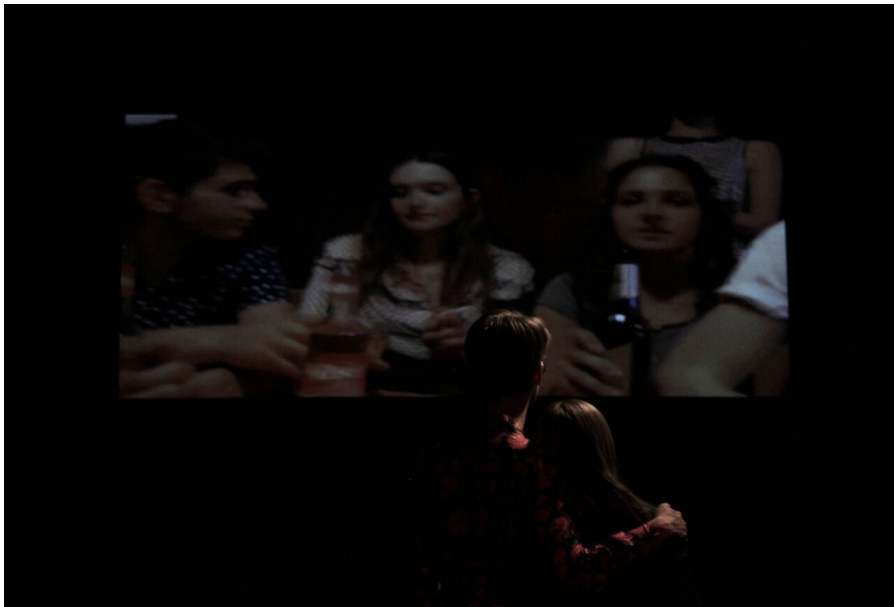
Passar per aquest grup et fa qüestionar idees preconcebudes i tancades, sovint establertes en grans escoles o companyies. Primer de tot, no s'imposa una jerarquia de rols ni una separació de tasques artístiques. La finalitat no és ni un resultat estètic ni el benefici econòmic, tampoc la repercussió mediàtica (val a dir que a Alemanya hi ha una separació molt clara entre el teatre jove, que està considerat estrictament un laboratori, i el teatre professional). L'important és el factor social en el sentit més ampli. Cada procés de creació parteix de l'ara, de la urgència i de la comunió. Una obra es desenvolupa a partir de temes que en aquell moment puguin semblar necessaris a un creador i als quals vulgui dedicar un temps juntament amb la resta de companyes i companys. Comparteixes un espai-temps únic amb un grup de gent a l'impressionant edifici de la Volksbühne (on passes més hores és a la cantina del teatre; la setmana abans d'estrenar, a la sala d'assaig; i algun cop potser et deixen les claus de la sauna), fas amigues i

amics... I si et sents a gust i en tens ganes, formes part de la següent obra. Com que la Vanessa, la pedagoga a càrrec del P14, insisteix que l'error és benvingut, és normal que moltes persones participin en més d'un procés de creació i des de posicions diferents. Això fa que hi hagi persones que són membres actius del P14 durant uns quants anys. El que compta és la sensació de donar i rebre a parts iguals: quan sents que dones més del que reps, ha arribat el moment d'emprendre el vol i buscar altres possibilitats. D'aquesta manera, amb la tristesa dels comiats i l'alegria de les benvingudes, el grup segueix mutant.

A Barcelona, l'any 2014 es va fundar el grup de teatre jove ELS MALNASCUTS a la Sala Beckett. Aquest grup, inspirat en les idees i el funcionament del P14, ofereix un espai on fer «teatre des de sota». Com al P14, els coordinadors trien una directora o un director jove que, per la seva banda, escull la companyia de creadores i creadors de cada espectacle en una trobada convocada amb uns mesos d'antelació. ELS MALNASCUTS és un grup obert, compost per persones que no necessàriament han col·laborat en el mateix procés i que augmenta amb cada nova peça.

Salvant les diferències entre el teatre de repertori alemany i el model d'explotació intensiva de les produccions —el més comú a la Península Ibèrica— així com els avantatges i els inconvenients de cada sistema, una cosa queda ben clara: iniciatives sorgides de la pedagogia teatral, com ara el P14, ofereixen una oportunitat privilegiada a tota la ciutat, tant si vols dedicar-te al teatre i a les arts escèniques com si decideixes gaudir-les des de la platea. L'oportunitat d'emancipació a través de la pràctica. Si tens ganes d'experimentar, els teatres són edificis immensos amb infinites possibilitats i racons amagats. Un cop t'hi orientis, descobriràs allò que té al teu abast, tot això al bell mig de la teva pròpia ciutat.

Els teatres són cases de llenguatge, de paraula, d'imatges que sobrepassen la imaginació, de pensament crític i controvèrsia, d'eines fantàstiques i de memòria mil·lenària. Cal atrevir-se a obrir-ne les portes i cal atrevir-se a entrar-hi.

Leonce und Lena. Dritte Stock, Volksbühne, 2015. Foto: P14.

Entrevista amb Vanessa Unzalu-Troya, pedagoga teatral

Ens hem trobat amb la Vanessa Unzalu-Troya, coordinadora del grup juvenil de la Volksbühne des de l'any 2008. Ella n'és ben bé el cor, per això li hem demanat que ens expliqui l'essència i el funcionament del P14. Volem saber què és això tan especial que fa que nosaltres dos, socialitzats a Catalunya, ens sentim identificats amb una «manera de fer» de la Volksbühne.

Què és el P14?

El P14 és un dels grups de teatre jove més vells d'Alemanya. Als anys noranta es van començar a preguntar: què està passant amb el teatre? Els grans teatres estatals són com fortaleses al mig de la ciutat. La gent que va al teatre cada vegada són més vells i el públic és cada vegada menys nombrós. Com podem obrir aquestes fortaleses a la ciutat?

La idea era organitzar tallers, xerrades i àpats. Intentar obrir les portes del teatre perquè siguin centres per a la ciutadania i no només institucions elitistes. Això és el que fem en el marc del P14, concretament amb gent jove. El P14 té a molt a veure amb la Volksbühne, amb el segell de la casa i amb mi. Hi ha altres tipus de Jugendtheater. N'hi ha, per exemple, que treballa amb escoles. A les escoles hi va tothom, és a dir, aquest teatre jove vol connectar amb les masses. Però per a mi, la pregunta és: quin tipus de feina fas amb tots aquests joves? Altres teatres com el Maxim

Gorki Theater o el GRIPS fan un teatre jove de caràcter més explícitament pedagògic, però aquest no és el cas del P14. El P14 també col·labora amb una escola, però és només una escola i és només una classe amb la qual treballa amb molta profunditat. Això no és el mateix que voler arribar a tothom. Nosaltres tenim la sort que aquí, a la Volksbühne, no ens interessa vendre entrades per omplir tota la platea. Per tant, tinc una certa llibertat que em permet treballar en una altra direcció. En aquesta casa onegen banderes negres, com les dels anarquistes i dels pirates. Això és el que més em sedueix, evadir les jerarquies fent teatre nosaltres mateixos. Aquí no hi ha un artista format que t'ensenyi a fer teatre. La filosofia és que jo crec en tu i t'ajudo. Ja trobarem un punt en comú, o potser no. Aquesta és la idea del P14.

Com funcionen els projectes del P14?

Tenim un escenari i un despatx. Jo organitzo i en Leander és el tècnic. Després hi ha tots els joves al voltant. Això és el millor, que el teatre sigui nostre. Tot ho fem nosaltres. La gent s'apunta, ens escriuen correus electrònics dient que volen participar. Els que ja han participat poden dirigir una obra i després es fan càstings per als nous projectes amb la gent nova. I així arrenquen els projectes. Cadascú porta idees i jo les reuneixo i les distribueixo en el calendari. Però també s'inicien altres projectes com, per exemple, una ràdio del grup on parlem de temes diversos, o també un campament en el qual, al final d'aquesta temporada, passarem tres dies i tres nits vivint dins del teatre. A vegades, hi ha un artista professional que ve a dirigir la gent jove, però en general no funciona. Anem més enllà de simplement fer obres de teatre, el P14 és realment un col·lectiu, una família. Assagem junts i fem vida familiar, estem a la mateixa casa que els altres artistes de l'escena professional i es crea una atmosfera d'intercanvi. Aquí existeix la llibertat de fer i explorar les obres en un lloc protegit. La gent dirigeix i actua, fa vestuari o escenografia, sense posicions exclusives. Treballem de forma anàrquica i sense jerarquies. Tu dones i reps. Quan sents que estàs donant més del que reps, és el moment de volar i deixar el col·lectiu. És una idea molt romàntica, en què els ciutadans fan el seu teatre i d'aquesta manera el reviu.

Quina és l'estètica del P14?

No busquem cap estètica ni cap tema en concret. Donem a la gent que vingui la llibertat per parlar del que vulgui i d'aquesta manera s'inicia un diàleg. També és important saber que els membres del P14 tenen descompte per a totes les funcions de la Volksbühne. Poden anar a veure totes les obres per dos euros cinquanta. Això fa que vagin molt al teatre, en lloc d'anar a prendre un cafè. A partir d'aquí s'enceten, de forma natural, molts debats sobre la manera de fer teatre i comunicar idees, i naturalment sobre estètica. Al final és trobar-te amb el problema real fent, dirigint, actuant i creant, no abans. És teatre «des de sota», en què pots donar el teu punt de vista de l'escena professional i de la societat que t'envolta.

Com funcionen les subvencions als grups de teatre jove a Alemanya?

Als anys noranta, l'Estat imposa el deure de formació ciutadana als teatres, acompanyat d'una subvenció per garantir-ne el compliment. En alemany es diu *Bildungsauftrag*. El que va dir Frank Castorf: «Nosaltres som un teatre, no un lloc de formació». Que també es pot entendre des d'una altra posició, ja que tenim aquesta subvenció, però ens deixa més llibertat per ampliar el concepte de formació des d'una altra perspectiva. Durant anys, a la Volksbühne de Castorf hi vivia un grup d'indigents que, sota el nom de Ratten 07, feia clàssics de teatre. Encara ara existeixen i continuen fent teatre. Això sí, són una mica més dives.

A Dresden hi ha una idea molt interessant sota el nom d'escenari del ciutadà. En alemany, *Bürgerbühne*. Sobre un gran escenari, fan teatre amb veïns de la ciutat i amb grups socials, com ara aturats. També tenen una iniciativa molt especial: organitzen àpats amb moderadores i moderadors entre oficis aparentment desvinculats com, per exemple, un sopar amb llevadores i enterramorts.

Quins altres projectes també sorgeixen al voltant del P14?

Tenim altres projectes més específics que depenen de subvencions, perquè hi col·labora molta gent: pedagogs, psicòlegs, assistents. L'any 2015 vam fer una obra amb nens de famílies d'acollida, anomenada: *23 nens acollits et roben el son – La companyia roman crítica respecte al títol*. Sota la direcció de Jan Koslowski, un antic membre del P14, vam treballar amb aquest grup el concepte de família. També cooperem amb el Theater Ramba Zamba, que treballa amb gent discapacitada. A *Pinocchio Ex Machina* vaig contactar amb gent de Sèrbia, gitanos, perquè fessin una peça des del seu punt de vista.

Aquests projectes tenen en comú el concepte d'obrir el teatre a grups que sovint no estan representats dins de la institució.

Com funciona el sistema de teatre de repertori als teatres estatals?

Jo puc parlar de la Volksbühne OST. Hi ha dos dies de *Faust*, després dos dies de *Kabale der Scheinheiligen* i, per acabar la setmana, una de *Service/No Service*. Les obres no paren, perquè el col·lectiu és una família, i hi ha un constant moviment d'obres. A Anglaterra o a altres països se sorprenden de com pot funcionar, perquè és realment increïble. Com pot ser que en un teatre es representi la mateixa obra durant anys i anys?

Sempre hi ha tècnics treballant, per torns. Uns comencen a les set del matí, i després arriben uns altres que continuen amb la feina. Treballen nit i dia per preparar l'escenari. En una setmana potser han de preparar tres obres diferents.

Quan direcció i dramàtúrgia es decideixen a representar, cadascú es posa mans a l'obra. Els escenògrafs, els tècnics, els de vestuari... Les actrius i els actors també fan la seva feina; és a dir, assagen una obra mentre en representen cinc d'altres. Tot el personal del teatre gira al voltant de les obres que tenen en cartellera i tothom coneix la seva funció específica en cadascuna d'elles. Tots formen part del mateix vaixell.

La manera de funcionar de Castorf és deixar a cadascú fer la feina. Ell tria qui fa el vestuari, per exemple, però no els controla, i després ha de treballar amb el que li ofereixen. Bert Neumann li feia l'escenografia, però no parlaven abans de posar-se a treballar. Aleshores, deixava l'escenari preparat i deia: «Fes el que vulguis, trenca'l si vols. Això és el que apporto jo, i funciona així per a mi, però tu pots fer-ne el que vulguis». Aquesta casa està acostumada a aquest tipus d'autonomia.

Què et va dur a la Volksbühne, Vanessa?

Jo havia estudiat interpretació. El 2008 vaig anar a un càsting per a una peça de Castorf, en què necessitava algú que parlés castellà. Vaig anar-hi, però en veritat no volia la feina. Jo ja estava treballant amb joves al Hebbel-am-Ufer (HAU), i era el que m'interessava de debò. Al cap d'uns mesos, em van trucar de la Volksbühne. L'antic coordinador del P14 havia marxat i el grup havia estat un any inactiu. Era un caos. Em van dir: et posem al càrrec, fes quelcom. Ningú sabia ben bé què era allò que volien que fes, i vaig començar així, pas a pas. Vaig trobar un arxiu a l'ordinador del meu predecessor amb adreces de correu electrònic d'alguns joves, i els vaig contactar. En aquestes primeres trobades parlàvem sobre el que volíem fer. Així van néixer totes les activitats al voltant del P14.

I per últim, d'on prové el nom de P14?

A les pel·lícules de la DDR la recomanació per edats es marcava utilitzant aquest tipus de terminologia. P14 volia dir «persones a partir de 14 anys». En el P14 poden entrar joves a partir de 14 anys, però de fet, no hi ha barreres d'edat. Pot entrar qui vulgui participar en els projectes al voltant del P14. Per exemple, l'última temporada hi havia una noia de 13 anys i una senyora de 60.

Foto: Lilly Emilia

Mots clau: alemany (teatre), els Malnascuts, Frank Castorf, models de producció, P14, pedagogia teatral, Sala Beckett, teatre jove, Volksbühne

Entrada anterior

Roland Schimmelpfennig, o la reivindicació de la ficció

Entrada posterior

Què fa l'Albert Vidal? (Fent parlar el sioux)

(Pausa.)

[Textos legals](#)

[Política de cookies](#)

© 2018 revista pausa. Tots els drets reservats

[Qui som](#)

[Enllaços d'interès](#)

Contacte:

pausa@salabeckett.cat

